

tionem aut collationem provideri solent. Et post illa officia, addita sunt illa verba: *Quibusvis beneficiis*, ad comprehendenda omnia beneficia, etiam simplicia, et quaecumque alia, etiam minima, quæ non solent officia appellari. Illa ergo officia, quæ solum sunt commissiones pendentes ex arbitrio delegantis, non censentur ibi comprehensa, etiamsi sit vicaria Episcopi, et similia. Solum de officio Inquisitoris mihi superest aliquis scrupulus, quia videtur jam habere quasi ordinariam institutionem et provisionem; sed nihilominus cum tantum sit delegatio quædam, et non sit beneficium, non oportet sine majori ratione vel auctoritate exceptionem facere. Secus vero est de vicaria perpetua, quia illa est beneficium, ut omnes advertunt.

50. *Notabile. — Evasio clauditur. — De licentia eligendi confessorem data pro pretio.* — Addit vero Navar. supra unum valde notandum, scilicet, vicariam etiam temporalem sic emptam revera non acquiri, et teneri quemlibet ad illam relinquendam, ut juste possit pœnitere, quia *contractus* (inquit) *est nullus*. Sed hoc mihi non videtur consequenter dictum, quia si vicaria illa temporalis non comprehenditur sub illa Extravagante, quoad excommunicationem, ergo neque quoad annulationem acquisitionis ejus; ergo etiam non comprehenditur sub juribus antiquioribus, nam etiam loquuntur de beneficiis, ut visum est. Dices id sequi ex eo quod contractus est nullus, juxta cap. ult. de Pact. Sed contra: nam ex nullitate contractus, ad summum sequitur non inducere obligationem ad perseverandum in contractu; non vero sequitur quod voluntas Episcopi, verbi gratia, committentis suam jurisdictionem, tali modo irritetur ut non habeat effectum, nec vere committat vires suas. Nec etiam sequitur ex vi illius nullitatis, quod partes teneantur rescindere contractum, si velint in illo permanere, sicut infra tractantes de pretio iterum dicemus. Existimo ergo talem commissionem seu delegationem non esse nullam ipso jure, quamvis teneatur delegans illam revocare, si ratione pretii illam conservare et continuare intelligatur, etiamsi necesse sit, vel pretium totum, vel partem ejus restituere, nulla interveniente sententia, sed rescindendo pactum iniquum. Sicut etiam licentia, verbi gratia, data a parrocho suo subdito ad eligendum confessorem, non est irrita ipso facto, etiamsi propter pecuniam data sit, quia nullo jure facta est talis irritatio, licet quamdam delegationem juris-

dictionis contineat. Idem ergo censeo, etiamsi delegatio fiat directe ex parte sacerdotis.

51. *Septima ampliatio.* — Septimo, ab aliquibus ampliatur hæc pœna ad simoniam conventionalem et semirealem ex parte beneficii consecuti, etiamsi non sit complete realis quoad traditionem pretii, ut scilicet, etiam tunc collatio sit ipso jure nulla. Ita sentiunt Cajet., Sot., et alii supra relati. Tamen juxta superius dicta, consequenter asserendum est collationem illam tenere, et esse validam, si pretium re ipsa non solvatur, licet fuerit promissum. Ita Navar. et alii allegati cap. præcedenti, in simili puncto de excommunicatione. Et fundamentum est idem, scilicet stylus Curiae, et consuetudo; nam in rigore juris aliud dicendum videtur, ut ibi tractavi. Tunc autem insurgit difficultas supra etiam cum proportione tacta, quid dicendum sit quando post aliquod tempus pecunia solvitur ab habente beneficium, an ex tunc maneat ipso facto privatus beneficio, et an irritatio retrahatur; et si retrahitur, qualis fuerit collatio toto illo tempore antecedenti. In quo puncto Nav., d. c. 13, n. 104, et in Comm., c. fin. de Sim., n. 31, quem alii moderni sequuntur, dixit collationem simoniacam factam ante pretium solutum, nec validam esse, nec invalidam, sed pendente ex futuro eventu; nam si pretium nunquam solvatur, manebit valida; si vero solvatur, erit invalida a die factæ collationis. Fundamentum est, quia ita habet stylus Curiae, qui habet vim legis, et potnit derogare regulæ juris communis, quæ habet, collationem beneficii non debere esse pendente ex futuro effectu, sed statim ac sit, aut esse validam vel invalidam, juxta c. 2, de Elect., in 6. Neque reputant hoc esse inconveniens, quia per leges humanas multa similia fiunt, ut variis exemplis declarat Cassandorus, decis. 3 et 4, de Locato, et Navar. supra, et Ugolin., Tab. 4, c. 6, § 3.

52. *Valida probatur collatio ante pretii solutionem.* — Sed contra hanc doctrinam objicere possumus speculative, quia ex duabus contradictoriis, necessarium est alteram esse veram; ergo in instanti in quo fit illa collatio, aut est valida, aut non est valida: non enim potest cogitari medium, alioquin darentur contradictoria simul falsa. Deinde, cum collatio pendere dicitur, interrogo an suspensa maneat, quasi pendens ex futuri eventus conditione; et sic verum est dicere, nunc collationem non esse factam, et consequenter adhuc esse invalidam; sicut matrimonium, factum per conditionatum

consensum, pendente conditione invalidum est, id est non factum. Si vero solum pendere dicitur, quia semper est obnoxia nullitati, si realis simonia compleatur, tunc dicendum erit fuisse validam a principio, infirmam tamen et retractabilem ipso facto, etiam a die quo facta fuit, per retrotractionem nullitatis; non ergo dici potest a principio ita pendens, ut nec valida fuerit, nec invalida. Tandem, alias nunquam illa collatio poterit esse valida, quod videtur absurdum. Probatur sequela, quia solum dicitur futura valida, si non solvatur pretium promissum; at hæc conditio semper pendens est; nam semper solvi potest, etiamsi per annum, vel duos, aut plures non fuerit solutum, et ita etiam collatio semper est pendens. Denique moraliter magis rem inquirendo, ostendo illam collationem a principio fuisse validam, quia ille, qui sic est consecutus beneficium, sciens et videns, tuta conscientia illud retinet; ergo vere possidet tanquam suum, quia rem non suam non potest tuta conscientia retinere; ergo collatio fuit valida, quia non facit quis beneficium suum, nisi per collationem validam. Item ille etiam vere facit fructus suos, et tuta conscientia illos expendit, cum proposito nunquam solvendi pretium simoniæ: hoc autem etiam videtur apertum signum collationis validæ. Item ille potest renunciare gratis tale beneficium in favorem alterius in manibus Pontificis, et valebit renunciatio, et collatio alteri facta: at renunciatio vera supponit validam obtentionem beneficii; ergo.

53. *Suppositiones.* — In hoc puncto non est de nominibus contendendum, sed imprimis attendendum quid intendatur per illum modum loquendi, et quos veros effectus habeat illa pœna sic explicata. Primo ergo supponitur, eum, qui ex promissione simoniaca beneficium accepit, quandiu promissionem non implet, nec realem simoniam consummat, non teneri in conscientia relinquere beneficium, vel fructus ejus, donec condemnetur, quia eadem ratio est de hac pœna et de excommunicatione, et ideo hoc suppositum eodem modo credendum est, quo supra diximus idem de excommunicatione. Secundo, hoc non obstante, quamprimum talis beneficiarius solvit pretium, incipit obligari in conscientia et ipso facto ad relinquendum beneficium, nulla expectata condemnatione. Ratio est, quia tunc est simonia realis completa, et ideo incipit habere effectum lex irritans in d. Extrav. Unde fit, ut ex tunc mala conscientia recipiat fructus beneficii, et ut teneatur illos restituere

tanquam perceptos de re non sua; quod est clarum ex dicta hypotesi. Tertio vero addunt dicti auctores, illum non solum teneri ad restituendos fructus perceptos a tempore solutionis pretii, sed etiam a tempore collationis seu receptionis beneficii, et in hoc sensu dicunt retraheri hanc pœnam usque ad diem collationis. Hoc autem supponunt ex stylo Curiae, et ita hoc ex fide illorum credendum est; nec alia est expectanda lex, vel ratio: nam stylus valet pro lege. Quarto, addunt alium effectum, quia si intra illud tempus acquiratur aliud beneficium modo legitimo, et postea compleatur prior simonia, irritabitur collatio alterius beneficii tanquam facta excommunicato et inhabili, quia etiam quoad hos effectus retrahitur pœna, et ita etiam illa acquisitio alterius beneficii non fuit omnino valida et firma. Quod etiam ex stylo, et usu supponitur.

54. His ergo in re suppositis, solum superest quæstio de nomine, quomodo sit vocanda collatio prima, an valida, vel invalida, vel pendens; et videtur quæstio similis illi de hæretico, an amittat dominium bonorum quoad proprietatem a die commissi criminis, licet non perdat possessionem et usum. Et certe non videtur posse negari quin illa prima collatio valida fuerit aliquo modo, ut rationes factæ probant. Potest ergo dici valida, sed infirma, sicut aliqui dicunt dominium hæretici non amitti simpliciter, sed infirmari a die criminis. Item dici potest collatio valida pro tunc, non tamen absolute, sed dependenter a futuro eventu solutionis, ita ut illo posito destruat; hic enim effectus non est impossibilis, nec superat efficaciam legis humanæ. quam ita explicuit vel inducit stylus Curiae. Neque est inconveniens quod illa collatio semper maneat ita pendens, seu infirma, quandiu effectus non impletur, et nihilominus habere possit semper omnes effectus, quos habet vera et firma collatio, si realis simonia non impletur, nec conventionalis facta in judicium deducitur. Et hic videtur mihi clarior modus explicandi hanc pœnam.

55. *Dubia circa traditam doctrinam.* — *Qui simoniace pretium promisit, non tenetur solvere, ut neque qui fide.* — Semper tamen relinquitur scrupulus, quia videtur iste simoniacus propter astutiam vel humanam infidelitatem fieri melioris conditionis. Nam conceditur illi, ut possit retinere beneficium, illoque frui, et non subire onus solvendi pecuniam, in quo ditior fit et melioris conditionis. Item, quia vel ille qui accepit beneficium, tenetur

solvere pecuniam promissam, vel non tenetur: si tenetur, peccat non reddendo, et ita est perplexus; quia si reddat, simoniacus est; si vero non solvat, contra obligationem facit. Si vero non tenetur (ut revera non potest), tenebitur dimittere beneficium, quia injustum videtur, quod utrumque retineat, vel saltem ab omni ratione alienum. Ad hoc imprimis dico, similem incommodum inferri posse, quando aliquis fide promisit, et sine animo solvendi, et cum effectu consequitur beneficium: nam tunc valida est collatio extra omnem controversiam, et non tenetur implere promissionem, nec damnata alterius reparare, quia res accepta non potest temporali dono restitui. Concedo igitur, illum non teneri ad solvendum pretium, quia non potest teneri ad faciendam rem illicitam; nec etiam potest dici quod teneatur ad abdicandum a se illam pecuniam, et dandam pauperibus, verbi gratia, vel quid simile; quia hoc nullo jure fundari potest, et sine positiva lege illa obligatio ex natura rei non sequitur. Quod autem is, qui dedit beneficium, utroque maneat privatus, nullum est inconveniens, quia sua culpa contraxit et meruit; quod vero alius temporale commodum aut lucrum consequi videatur, per accidens est, nec possunt leges morales singulis incommodis occurrere, satisque reputatur, quod ille poenis maneat obnoxius, si in iudicium deferatur.

56. *Ante solutionem pretii non sunt fructus restituendi juxta aliquos.* — Imo graves moderni auctores censent hunc simoniacum conventionalem, quamvis solvat pretium, non teneri in conscientia ad restituendos fructus ante solutionem pretii perceptos, nec ad relinquenda beneficia in illo tempore intermedio alias bene obtenta, donec condemnentur. Quod sumi potest ex Navar., d. num. 104, ver. *Non ignoro*; ait enim ibi facilius esse dicere, nullitatem tituli incipere a tempore simoniae ex utraque parte perfectae: *Nisi contrarium servaret* (inquit) *stylus antiquus, cui standum est.* At vero stylus non est de interiori foro, sed de exteriori; ergo sentit, in illo tantum obligare. Et ita sequitur Lessius, d. c. 35, dub. 27, in fin. Et ita sumitur in simili ex Henr., lib. de Excommun., cap. 19. Ugolin. autem, d. capit. sexto, in fine, vult, illam retrotractionem in utroque foro obligare: *Quia fictio hæc* (inquit) *in utroque foro sibi vendicat, nam a lege fit, quæ jus hoc habet faciendi.* Et sumit argumentum a præscriptione, quæ in conscientia habet effectum. Sed hoc illi

probandum erat, nimirum, fictionem illam hoc sensu esse introductam per legem, ut re ipsa auferat dominium talium fructuum ante sententiam; hoc enim ex solo stylo non videtur satis colligi posse; nec etiam habemus legem scriptam unde id colligamus. Nam Extravagans 2 (ut supponitur) non operatur suum effectum toto illo tempore, quia non est completum delictum, quod ipsa punit, et ideo non inducit excommunicationem; nec vero ipsamet postea operatur, retrahendo suum effectum (quia hoc non est in illa expressum), sed solum effectum irritandi collationem, statim ac simonia realis completa est; ergo nullo jure constare potest illa obligatio in conscientia, donec per sententiam imponatur.

57. *Ultima ampliatio.* — Ultimo ampliari posset prædicta regula etiam ad electionem Summi Pontificis, ut ipsa etiam, simoniace facta, nulla ipso jure sit, juxta cap. *Si quis pecunia*, 79 distinct., ubi de inthronizato per pecuniam dicitur: *Non apostolicus, sed apostaticus habeatur.* Sed si quis recte consideret, non sola pecuniæ largitio sufficere dicitur, sed additur: *Sine concordia et canonica electione Cardinalium*, etc. Itaque ex illo textu non satis probatur, propter solam simoniam, electionem illam esse irritam. Verumtamen id postea expresse statuit Julius II, anno millesimo quingentesimo tertio, constitutione 2, *Cum tamen dicino*, ubi irritat electionem, et concedit, ut contra electum opponi possit de simonia, sicut de hæresi, et plures alias poenas imponit tam electo, quam eligentibus. Verumtamen jure communi statutum est propter vitandum majus periculum schismatis, ut contra illam electionem canonice factam nulla exceptio admittatur; quod est speciale in ipsa, ut ibidem dicitur, quia Pontifex nullum habet in terra superiorem, per quem emendari possit error in ejus electione commissus. Et hoc jus nunc suam vim retinet, non obstante constitutione Julii II, quæ nunquam videtur fuisse recepta, et per constitutionem octogesimam quintam Pii IV derogata intelligitur. Et ita hæc potius debet esse restrictio, seu exceptio a generali regula.

CAPUT LVIII.

AN REGIPIENS BENEFICIUM VEL ORDINEM SIMONIACE PRIVETUR IPSO FACTO BENEFICIIS PRIUS RITE OBTENTIS, ET FIAT INHABILIS AD FUTURA?

1. *Dispositio juris antiqui.* — Multa jura antiqua disponunt ut committens simoniam

beneficiis privetur, præsertim jura illa, quæ simoniacum deponendum esse tradunt, ut supra citatum est, et habetur in cap. *Presbyter*, cap. *Erga*, cap. *De cætero*, 1, quæst. 1, et cap. 2, de Confessis, et cap. *Sicut*, et cap. *De hoc*, cum aliis de Simonia; in quibus interdum est sermo generalis de simonia; interdum etiam in particulari de simonia in acquisitione beneficii et ordinis; depositio autem ab homine lata solet includere privationem a beneficiis vel habere conjunctam, juxta varias opiniones, de quibus diximus in quinto tomo, disp. 30, sect. 1, num. 13 et sequentibus. Hic vero, ut sæpe dixi, non tractamus de poenis ferendis per sententiam condemnatoriam, quia ad hoc forum conscientie parum spectat. Difficultas ergo est an hæc poena incurratur ipso facto.

2. *Opinio affirmans amitti.* — *Hæc opinio non potest intelligi ipso facto.* — Aliqui Canonistæ id affirmarunt; citatur Gloss. 1, in cap. *Presbyter*, 1, q. 1, sed male; nam expresse loquitur de privatione per judicem, et requirit ut talis simoniacus sit accusatus et convictus; citatur etiam Felin., in cap. *In nostra*, de Rescriptione, Corol. 2, num. 13; solum tamen videtur loqui de beneficiis simoniace acquisitis, quia solum loquitur juxta Extrav. Pauli II. Illam tamen opinionem tenet Rebuffus, de pacificis possessoribus, numero 265, et in practica beneficiali, tit. de Modis amittendi beneficia, n. 33 et sequentibus. Tenet etiam Bernardus Diaz, in Practica, cap. 131, qui alios referunt. Hæc vero sententia imprimis non potest intelligi de privatione ipso facto, ad quam exequendam in seipso aliquis obligetur ante sententiam saltem declaratoriam criminis; tum quia poena, quæ privat bonis acquisitis, et legitime possessis, non solet cum tanto rigore per legem ferri; tum etiam quia ad summum potest simonia in hoc hæresi comparari, ut Rebuffus vult; sed hæreticus non privatur illo modo suis bonis ante sententiam declaratoriam, licet illa postea data retrotrahatur, juxta cap. *Cum secundum leges*, de Hæret., in 6; ergo multo minus id potest affirmari in vitio simoniae.

3. *Rejicitur ulterius tradita opinio, nisi certis casibus.* — Adde vero ulterius, etiam isto modo non esse talem poenam, ipso facto incurrendam, latam per aliquam ecclesiasticam legem. Hoc pro regula generali accipiendum est, ut excludamus casus speciales, ut est supra tractatum de simonia confidentiali: item posset esse exceptio de simonia commissa in elec-

tione Papæ, juxta Bulla Julii II, in ult. Concil. Later., sess. 5; sed illa vel non est in usu, vel revocata est, ut supra dixi. Alia exceptio est in Concil. Trid., sessione vigesima quarta, cap. 18, de Reform., de examinatore ad beneficia, simoniam in examine committentibus; nam privantur beneficiis quæ quomodocumque antea obtinebant, ita ut absolvi nequeant, nisi illis dimissis, et ad futura inhabiles fiunt. Extra hos veros casus non incurritur dicta privationis poena, etiam per sententiam declaratoriam criminis. Imo quamvis illa prolata sit, si in ea nulla fit mentio de privatione beneficiorum, non manet illis privatus ille qui punitur.

4. Hæc est sententia communis Canonistarum, ut patet ex Abb., in cap. *Cum Clerici*, de Pactis, n. 2; Fel., in c. 1, *Insinuatum*, de Simon.; Anton., in cap. *Nisi cum pridem*, de Renunc., n. 6; et Præpos., in d. c. *Presbyter*, n. 6; Rebuff., in Pract., cap. de Simonia resignat., num. 13; et alii, quos refert et sequitur Ugolin., Tab. 1, cap. 19. Et ratio evidens est, quia nullum invenitur decretum in quo talis poena feratur, addito verbo *ipso jure*, vel *ipso facto*, aut alio æquivalenti, sine quo nulla poena censetur lata, nisi in ordine ad sententiam condemnatoriam, ut est regula receptissima omnium Theologorum et juristarum, ut ex materia de Legibus constat, et videri potest per Tiraquellum, in leg. *Si unquam*, verbo *Revertatur*, a num. 206. Afferri tamen posset cap. *Inquisitionis*, de Accusation., ubi de simonia in adeptione beneficii, dicitur impedire retentionem beneficii etiam post peractam poenitentiam; imo etiam videtur idem dici de simonia in ordine suscepto. Et videtur intelligendum ipso jure, quandoquidem beneficium retineri non potest post peractam poenitentiam. Sed hic textus nihil probat, quia etiamsi intelligeretur in privatione ipso facto, sufficienter exponeretur de beneficio simoniace recepto, sicut ibidem dicitur de simonia in ordine, impedire executionem ordinis, utique simoniace recepti, quantum est ex vi illius juris. Et ita illæ duæ poenæ suspensionis et privationis non sunt simul applicandæ ad singulas simonias, sed cum partitione accommodata, ut recte Panormitanus notavit. Vel certe posset intelligi de privatione beneficiorum per sententiam faciendam, nam ibi fit æquiparatio cum homicidio, per quod non incurritur ipso facto talis privatio, ut statim dicemus. Sed dici ulterius potest, virtute contineri hanc poenam in alia, quæ imponitur ipso jure propter simoniam,